

Inhoud

Woord vooraf	9
I <i>Jakob naar Jozef in Egypte</i>	11
<i>Genesis 45:25-46:34</i>	
1 Jozefs woorden en tekenen overtuigen Jakob ervan dat Jozef leeft 45:25-28	13
2 Wat het geheim is van Jozefs woorden die Jakob ervan overtuigen dat hij leeft 45:27-28	20
3 De HEERE maakt Egypte tot een ark voor Israël en trekt mee – I 46:1-3,6-7	30
4 De HEERE maakt Egypte tot een ark voor Israël en trekt mee – II 46:4-27	36
5 Jakob ontmoet Jozef 46:28-30	47
6 De heilzame afzondering in Gosen 46:31-34	54
II <i>Jakobs leven in Egypte</i>	59
<i>Genesis 47:1-28</i>	
7 Jozef neemt vijf broers mee naar de farao 47:1-6	61
8 Jozef neemt vader Jakob mee naar de farao 47:7-10	66
9 De HEERE geeft Jakob nog zeventien rijke jaren bij Jozef 47:11-12,27-28	74

III	<i>Jakob regelt zijn begrafenis met Jozef en zegent Jozefs zonen</i>	81
	<i>Genesis 47:29-48:22</i>	
10	Jakob regelt zijn begrafenis met Jozef 47:29-31	83
11	Jakob getuigt op zijn sterfbed van Gods trouw 48:1-4	91
12	Jakob verheft de zonen van Jozef tot stamvaders 48:5-7	100
13	Israël aanbidt Gods goedheid 48:8-11	106
14	Israël zegent vanuit Gods beloven 48:12-16	113
15	De slechtzienende Jakob krijgt als Israël een diep inzicht 48:17-20	123
16	Jakob heeft nog een woord voor Jozef 48:21-22	129
IV	<i>Jakob gaat sterven en spreekt als Israël over Lea's eerste drie zonen</i>	135
	<i>Genesis 49:1-7</i>	
17	Jakob gaat sterven, Israël spreekt over de toekomst 49:1-2	137
18	Israël ontfermt Ruben als de eerstgeborene 49:3-4	142
19	Israël profeteert tegen Simeon en Levi 49:5-7	151
20	De redding en bekering van Levi Exodus 2:1-2; 32:26b	158
V	<i>Jakob gaat sterven en spreekt als Israël over Juda en de Heilzon Die daagt</i>	163
	<i>Genesis 49:8-12</i>	
21	Israël roept uit: 'Juda, jij bent het' 49:8a	165
22	Israël voorzegt dat Juda de koningsstam zal zijn 49:8b-10a	171
23	Israël profeteert van de overvloed door en in de Heilzon Christus uit Juda 49:10b-12	178

VI	<i>Jakob gaat sterven en spreekt als Israël korte zegeningen over zes zonen van Lea, Bilha en Zilpa</i>	189
	<i>Genesis 49:13-21</i>	
24	Israël voorzegt de ondernemende geest van Zebulon 49:13	191
25	Israël voorzegt de gemakzucht van Issaschar 49:14-15	196
26	Israël voorzegt het arglistige handelen van Dan 49:16-17	199
27	Intermezzo: Israël slaakt een verzuchting naar boven 49:18	202
28	Israël voorzegt het aangevochten geluk van Gad 49:19	205
29	Israël voorzegt de agrarische overvloed van Aser 49:20	208
30	Israël voorzegt het worstelend bestaan van Naftali 49:21	212
VII	<i>Jakob gaat sterven en spreekt als Israël over Rachels zonen Jozef en Benjamin</i>	215
	<i>Genesis 49:22-28</i>	
31	Israël voorzegt de voorspoed en de bescherming van Jozef door de HEERE 49:22-25a	217
32	Israël voorzegt de zegeningen van de HEERE voor Jozef 49:25-26	225
33	Israël voorzegt de militaire betekenis van Benjamin 49:27	229
34	Het slotcommentaar dat de Geest geeft door de schrijver 49:28	233
VIII	<i>Jakobs sterven en begrafenis</i>	237
	<i>Genesis 49:29-50:14</i>	
35	Jakob geeft voor zijn sterven getuigenis van de hoop die in hem is 49:29-32	239
36	Jakob blaast zijn laatste adem uit 49:33-50:1	246

37	Jakobs lichaam wordt vorstelijk behandeld 50:2-3	252
38	Jozef vraagt en krijgt toestemming van de farao 50:3-6	257
39	Wie Jakob op zijn laatste reis vergezellen 50:7-9	264
40	De begrafenis van Jakob in de spelonk van Machpela 50:10-14	270

Woord vooraf

We maken in deel 3 een hele sprong van Genesis 37:2 naar Genesis 45:25. We hebben gezien dat enerzijds de eigenlijke Jakobsgeschiedenis is afgerond met de begrafenis van Izak en de *toledot* (geslachtsregisters, Zie *De zon gaat op, Jakob dl. 2*, pp. 189-197) van Ezau en Jakob.

In Genesis 37 begint de Jozefgeschiedenis. Ik heb gearzeld om het begin ervan nog mee te nemen, maar dat behoort duidelijk tot de Jozefgeschiedenis. Vandaar dat ik ervoor gekozen heb de sprong te nemen naar Genesis 45:25 waar Jakob weer onderwerp wordt, zij het nauw verweven met de Jozefgeschiedenis.

Het einde van Jakobs leven is indrukwekkend. Op zijn sterfbed krijgt hij een helder zicht op het dagen van de Heilzon als hij profeteert aangaande Juda. Hij mag rijke dingen zeggen over de komst van Jezus Christus en de overvloed die in Hem gevonden wordt.

De opzet is gelijk aan die van de delen 1 en 2. Opnieuw heb ik geen grote hoofdstukken gemaakt, zodat iedereen het kan gebruiken voor de stille tijd. De vragen zijn ook in dit deel geplaatst aan het einde van een paragraaf, met enige ruimte om zelf wat aantekeningen te maken. Tevens vind je er twee soorten kaders: 'Merk op' en 'Weet je nog?' Middels deze kaders wil ik de lezer helpen om dingen terug te halen of nu op te slaan, zodat de grote lijn kan worden vastgehouden.

In de inhoudsopgave zie je tevens een indeling voor bijbelkringen die aangeeft welke hoofdstukken bij elkaar genomen kunnen worden. Je vindt er acht, maar als leiding kun je ook je eigen indeling maken.

Opdracht

Dit deel dragen mijn vrouw en ik op aan al onze kleinkinderen met de bede dat zij zullen zoeken en mogen weten dat hij/zij zalig is die de God van Jakob tot zijn hulp heeft.

Apeldoorn/Brouwershaven
Januari 2019

I Jakob naar Jozef in Egypte

Genesis 45:25-46:34

- 1 Jozefs woorden en tekenen overtuigen Jakob ervan dat Jozef leeft
45:25-28
- 2 Wat het geheim is van Jozefs woorden die Jakob ervan overtuigen dat hij leeft
45:27-28
- 3 De HEERE maakt Egypte tot een ark voor Israël en trekt mee – I
46:1-3,6-7
- 4 De HEERE maakt Egypte tot een ark voor Israël en trekt mee – II
46:4-27
- 5 Jakob ontmoet Jozef
46:28-30
- 6 De heilzame afzondering in Gosen
46:31-34

1 Jozefs woorden en tekenen overtuigen Jakob ervan dat Jozef leeft

Genesis 45:25-28

25 Zij trokken weg uit Egypte en kwamen weer bij hun vader Jakob in het land Kanaän. 26 Toen vertelden zij hem: Jozef leeft nog! Hij is zelfs heerser over heel het land Egypte! Toen bezweek zijn hart, want hij geloofde hen niet. 27 Maar toen zij hem alle woorden overgebracht hadden die Jozef tot hen gesproken had, en toen hij de wagens zag die Jozef gestuurd had om hem te vervoeren, leefde de geest van hun vader Jakob op. 28 En Israël zei: Genoeg! Mijn zoon Jozef leeft nog! Ik zal gaan, ik wil hem zien voordat ik sterf.

Herinnering

Bij dit verhaal moet ik terugdenken aan een roman van de destijds bekende schrijver W. Schippers met als titel *Een zeemannsvrouw*.

De vrouw van stuurman Hendrik Brouwer uit Vlissingen moet haar man jarenlang missen. Eindelijk krijgt ze bericht dat het schip van haar man, de 'Marianne', is vergaan. Wanneer na lang wachten buurman Sjoerd Wiebema haar ten huwelijk vraagt, zegt ze nog een jaar te willen wachten of Hendrik echt niet terugkomt. Als het jaar verlopen is doet Sjoerd opnieuw een aanzoek en stemt zij ermee in. Toch blijft er bij de zeemannsvrouw twijfel of haar man wel echt verdronken is.

Voor de kust van Walcheren vergaat een Noors schip. Ternauwernood worden de opvarenden gered. Bij hen is Hendrik Brouwer. Stuurman Brouwer haast zich naar huis en treft behalve zijn vrouw een baby in de wieg aan. Dan wordt het heel moeilijk ... Zijn vrouw valt flauw als ze hem ziet en denkt later dat ze een verschijning heeft gehad. Hendrik gaat weg. Sjoerd bewaart het geheim, totdat er later een brief komt dat Hendrik bij een schipbreuk is omgekomen. Zoiets lezen we ook in deze geschiedenis.

1. *Kun jij je voorstellen dat ik aan de roman van W. Schippers moet denken bij dit verhaal? Kwam het vroeger vaker voor dan nu dat er geen zekerheid was of iemand leefde? Ken je een soortgelijk verhaal?*

Jozef leeft nog!

Laten we maar bij het begin beginnen. Ik denk dat de oude Jakob zijn draai maar niet vinden kan. Dat hij steeds weer naar de verte kijkt of zijn zoons nog niet terugkomen uit Egypte. Ze zitten dringend op eten te wachten, maar dat is niet het voornaamste wat hem bezighoudt, dat is vooral de vraag: zal ik Benjamin nog terugzien? Straks heb ik niets meer van Rachel over. Wat een spanning. Dat kunnen we ons haast niet meer voorstellen. Wij bellen even vanuit het buitenland. Wij sturen een whatsappbericht of mail. Maar de tijd van Jakob is nog de tijd van geen enkel contact.

Ik begin expres hier bij Jakob. Als lezers weten wij ondertussen al dat Jozef leeft en zich aan zijn broers bekendgemaakt heeft. Dat moeten we even vergeten. We moeten ons in de situatie van de oude Jakob inleven die nu honderddertig jaar oud is (Gen. 47:9).

‘God dank, daar zijn ze!’ Vers 25 zegt immers: ‘Zij trokken weg uit Egypte en kwamen weer bij hun vader Jakob in het land Kanaän.’ Eindelijk komen ze aan bij Jakob. Een heel verschil met de beide andere keren dat ze terugkeerden bij Jakob.

We moeten allereerst denken aan hoofdstuk 37 toen zij bij Jakob kwamen met Jozefs door henzelf verscheurde kleed, dat ze in het bloed van een geslachte geitenbok gedompeld hadden. Toen Jakob het kleed van Jozef herkende, werd hij ontroostbaar en riep hij uit: ‘Voorzeker, ik zal treurend naar mijn zoon in het graf afdalen’ (Gen. 37:35).

De tweede keer dat zij terugkwamen bij Jakob was bij de vorige reis naar Egypte. Jozef had toen gezegd: ‘Laat een van uw broers bij mij en neem de volgende keer uw jongste broer mee, dan zal ik weten dat jullie eerlijke mensen zijn.’ Jozef hield Simeon achter en zonder Simeon keerden zij bij Jakob terug. Toen ze het aan Jakob vertelden, zei Jakob: ‘Mijn zoon zal niet met jullie meetrekken, want zijn broer is dood en alleen hij is overgebleven. Als hem een ongeluk overkomt op de weg die jullie zullen gaan, dan zullen jullie mijn grijze haar met verdriet in het graf laten neerdalen’ (Gen.

42:38). De honger wordt echter zo erg, dat er geen ontkomen aan is (Gen. 43:2). Jakob laat zijn zonen vertrekken samen met Benjamin. En zie, daar komen ze allen veilig terug.

Nu komen ze met een heel ander bericht: 'Jozef leeft nog! Hij is zelfs heerser over heel het land Egypte!' Dat is een bericht! Jakob krijgt bijna ter plekke een hartstilstand. We lezen in het tweede deel van vers 26: 'Toen bezweek zijn hart, want hij geloofde hen niet.' Vind je het vreemd dat Jakobs hart vreemde capriolen maakt? Letterlijk staat er dat zijn hart zwak werd.¹ Jakob voelt zijn bloed wegtrekken. Je zal al vele jaren met de pijn in je hart leven dat je zoon dood is en dan te horen krijgen dat hij leeft. Dat is niet te geloven. En dan wordt de boodschap ook nog eens een keer verteld door zonen met wie je al zoveel ellende hebt meegemaakt. Het is ook niet te geloven. Jozef is niet zomaar in het niets verdwenen. Nee, Jakob heeft zijn mantel herkend vol bloed. Jakob moest wel concluderen dat hij gedood was door een wild dier en dat zonder de eigenlijke toedracht te kennen. Ik kan mij goed voorstellen dat Jakob het niet geloven kan. De jongens hebben hem al vaker bedrogen. Bedriegen is zo erg. Het maakt menselijk samenleven onmogelijk. Je wordt niet meer geloofd, zelfs niet als je de waarheid spreekt. Dat zien we hier dus ook.

We kunnen Jakob geen ongeloof verwijten. Dit is totaal anders dan het niet geloven in Jezus' opstanding door de discipelen. Dat was totaal eigen schuld, omdat zij de woorden van Jezus over Zijn lijden, sterven en weer opstaan niet wilden geloven. Woorden die zij in de Schrift konden terugvinden. Jakob had wel Jozefs dromen, maar daarover had hij geen direct woord van de HEERE gekregen.

2. *Kun jij je voorstellen dat Jakob ter plekke een soort hartstilstand krijgt? Ga eens in zijn schoenen staan, wat komt er bij je boven?*

.....

.....

.....

¹ Dit werkwoord wordt ook gebruikt in Ps. 38:9; 77:4; Hab.1:4.

3. *Wat is volgens jou het verschil tussen het niet kunnen geloven van Jakob en het niet geloven van de discipelen na Jezus' opstanding? Wanneer is het zonde als jij iets niet geloven kunt?*
-
-
-

Merk op!

Hier is voor de derde keer sprake van een terugkomen bij hun vader Jakob (Gen. 45:25). Bij Jozef stuurden ze eerst de mantel vooruit (Gen. 37:32). Na de eerste reis naar Egypte om koren te kopen lezen wij: 'En zij kwamen in het land Kanaän bij hun vader Jakob' (Gen 42:29).

Jozefs woorden en wagens

Toch komt er een ommekeer bij Jakob. Waardoor dat komt, wordt door vers 27 nadrukkelijk aangegeven: 'Maar toen zij hem alle woorden overgebracht hadden die Jozef tot hen gesproken had, en toen hij de wagens zag die Jozef gestuurd had om hem te vervoeren, leefde de geest van hun vader Jakob op.' Jozefs woorden en de wagens doen Jakob opveren. Zo dringt het tot Jakob door dat het waar moet zijn dat Jozef leeft.

Let op de volgorde en de combinatie. Het zijn niet de wagens die de farao geschonken heeft, die Jakob overtuigen. De zonen kunnen ook onderweg een Egyptische karavaan overvallen hebben. Ze zijn vaker met buit thuisgekomen. Denk maar aan de slachting bij Sichem. Nee, het zijn de woorden van Jozef die door de wagens bevestigd worden. In die woorden, die we in het volgende hoofdstuk nader zullen bekijken, herkent hij Jozef en herkent hij de God van Abraham, Izak en Jakob. En dan vormen die wagens en alles wat ze hebben meegebracht het zichtbare bewijs ter ondersteuning.

Dit is steeds van belang. Tekenen zeggen op zichzelf niets. Ze betekenen alleen iets als zij tekenen zijn bij het woord. Een vrijgezel kan een trouwring kopen, maar daarmee heeft hij nog geen vrouw. Dat teken alleen zegt niets. Maar als het teken wordt overhandigd bij de woorden: 'Wil je met mij trouwen?', krijgt het waarde en betekenis.

Zo is het ook met de sacramenten van doop en heilig avondmaal. Het zijn tekenen bij het Woord, bij de genadige beloften van God in Jezus Christus. Die moeten we horen en geloven. Dan zijn de tekenen ter bevestiging en wordt het ongelof zonde en schuld. Het behaagt God door het Woord te redden. We gaan in Zijn Woord Zijn stem horen.

4. *Is het voor jou overtuigend dat het allereerst de woorden van Jozef zijn en vervolgens de wagens en andere dingen die hij meegestuurd heeft die Jakob doen opveren en geloven dat Jozef leeft?*

.....
.....
.....

5. *Geldt ook voor de sacramenten dat het er allereerst om gaat dat we de woorden die God gesproken heeft geloven om verder door de tekenen ondersteund te worden in het geloof? Hoe ervaar jij dit in je geestelijk leven?*

.....
.....
.....

Weet je nog?

De zonen van Jakob kwamen al eerder met een grote buit thuis toen zij Sichem geplunderd hadden. (Zie Gen. 34:27-29. *De zon gaat op, Jakob dl. 2*, pp. 110-113.)

Merk op!

De Heilige Geest formuleert vers 27 als het geheim waardoor Jakob weer terug in het leven komt en gelooft.

Israël is compleet

Jakob laat zich door Jozefs woorden meenemen, hij herkent Jozef erin. En dan lees ik: 'Toen (...) leefde de geest van hun vader Jakob op.'² Jakob voelt zijn levenskracht terugkomen. Hij krijgt nieuwe vitaliteit. Dit doet hem uitroepen wat we lezen in vers 28: 'En Israël zei: Genoeg! Mijn zoon Jozef leeft nog! Ik zal gaan, ik wil hem zien voordat ik sterf.'

Let erop dat Jakob hier nadrukkelijk Israël wordt genoemd. Het gaat om Jakob in zijn nieuwe hoedanigheid door de ontmoeting met de HEERE bij Pniël. Hij spreekt niet alleen als vader, maar als stamvader van het toekomstige Israël. Israël is ongeschonden, Jozef leeft. Wat een vreugde-uitroep: 'Het is genoeg!' Het Hebreeuwse woord kan worden weergegeven met 'voldoende, overvloedig'. Wat een woord om al deze jaren van rouw over een dood gewaande Jozef mee te eindigen. De oude man heeft zijn hele leven verlangd naar nageslacht als vervulling van Gods beloften, maar niemand kon die ene zoon vervangen. En nu mag hij de overvloed ontvangen. 'Mijn zoon Jozef leeft nog!' Dat is wat. Je dood gewaande zoon leeft nog. Het verlangen kan op zichzelf al zo groot zijn om even een halfuurtje te praten. Je wilt het en je wilt het niet. Je wilt hem niet terugroepen bij de HEERE vandaan (ik denk nu aan onze zoon Peter, zie de opdracht in deel 1), maar Jakob krijgt heel zijn zoon terug. Jakob hoeft er niet lang over na te denken: 'Ik zal gaan, ik wil hem zien voordat ik sterf.' Jakob wil direct naar Egypte om Jozef te ontmoeten. De boodschap van goede tijding werkt een heilige haast. We zien dat bij Maria, als ze het nieuws gehoord heeft over Elizabet en bij de herders als ze gehoord hebben van de grote blijdschap. Je wilt de door God genoemde persoon gaan zien.

² Gen. 2:7; 6:17; 7:15,22. Dit is een bijzonder commentaar omdat de ziel gezien wordt als het leven gevende element in de mens. Door Gods levensadem werd de mens een levende ziel. Zo lezen we in Psalm 22:27: 'Uw hart zal voor eeuwig leven.' In Psalm 69:33 lezen we: 'Als de zachtmoedigen dit zien, zullen zij zich verblijden; u die God zoekt, uw hart zal leven.' En de HEERE zegt in Jesaja 57:15 dat Hij woont 'in de hoge hemel en in het heilige en bij de verbrijzelde en nederige van geest' *om de nederigen van geest levend te maken.*

6. *Kun jij je voorstellen dat Jakob direct naar Egypte wil? Ken je een soortgelijke situatie in het leven? Is het waar dat een boodschap van goede tijding direct in beweging brengt? Herken je dat in je leven? Vertel er iets van.*

.....
.....
.....

7. *Wat vind je ervan dat Jakob de periode van rouw en verdriet afsluit met 'het is genoeg', 'het is overvloedig'? Wat proef jij erin?*

.....
.....
.....